

Ons kenmerk
BS.2400042

Contactpersoon
drs. M.P. van Leeuwen

Plaats/Datum
Den Haag, 24 september 2024

Uw kenmerk

Doorkiesnummer
070 - 310 00 00

Onderwerp
Felicitering en kennismaking

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de heer dr. E.E.W. Bruins
De staatssecretaris Funderend Onderwijs en Emancipatie, mevrouw mr. M. Paul

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Geachte minister, staatssecretaris,

De Onderwijsraad feliciteert u van harte met uw benoeming en kijkt uit naar de samenwerking en de mogelijkheden u van advies te voorzien over alle vormen van onderwijs: van voorschoolse voorzieningen tot aan postuniversitair onderwijs en een leven lang ontwikkelen.

Met de presentatie van het regeerprogramma geeft u uw bewindsperiode nader vorm en inhoud. In deze brief deelt de raad graag enkele waarnemingen met u over ontwikkelingen in het Nederlandse onderwijs in relatie tot het onderwijsbeleid aan de hand van drie thema's: onderwijskwaliteit, schaarste en tweedeling, en overheidssturing.

In het regeerprogramma leest de raad ambities die hier volop aan raken. Op sommige van deze onderwerpen zijn al concrete adviezen uitgebracht of voorzien. Maar ook op nieuwe of andere thema's denkt de raad vanzelfsprekend graag met u mee.

1. Onderwijskwaliteit

De Onderwijsraad deelt uw zorg over het waarborgen van goed onderwijs voor iedereen. Werk maken van een goede beheersing van lezen, schrijven en rekenen vergt structurele inspanning van onder andere leraren, schoolleiders, methodemakers, curriculumontwerpers en beleidsmakers. Het advies *Taal en rekenen in het vizier (2022)* roept op de factoren die de kwaliteit van het taal- en rekenonderwijs bepalen, langdurig en in samenhang aan te pakken. De raad is dan ook positief over de aanhoudende aandacht voor de beheersing van lezen, schrijven en rekenen als essentiële vaardigheden. Met de aankondiging van een Herstelplan kwaliteit onderwijs zet u de focus hierop voort, en dat is belangrijk. Want de beheersing van lezen, schrijven en rekenen op niveau krijgen én houden vraagt om aanhoudende aandacht over kabinetperiodes heen.

Het benutten van kennis en inzichten uit praktijk en wetenschap draagt bij aan goed onderwijs. Op verzoek van de Tweede Kamer werkt de raad de komende tijd aan een verkenning van de kansen en knelpunten van het gebruik van evidence in de onderwijspraktijk en het onderwijsbeleid, vanuit de vraag waar de verbinding tussen onderzoek, beleid en praktijk kan of moet worden versterkt.

Voor onderbouwd onderwijsbeleid is onderzoek essentieel. Er zijn tal van domeinspecifieke en domeinoverstijgende onderzoeksinitiatieven die bijdragen aan actuele en fundamentele expertise over onderwijs. De raad zal aan u advies uitbrengen over wat nodig is voor een goed functionerende onderzoeksinfrastructuur ten behoeve van het versterken van onderwijsbeleid en -praktijk.

2. Schaarste en tweedeling

De raad heeft zorgen over de aanhoudende personele schaarste en de negatieve gevolgen daarvan voor de kwaliteit en toegankelijkheid van het onderwijs. Een zorgwekkende trend is bovendien dat deze schaarste juist die scholen treft die een grotere opgave hebben om de beheersingsniveaus van essentiële vaardigheden zoals lezen, schrijven en rekenen bij hun leerlingen op peil te krijgen, en die uiteenlopende maatschappelijke problemen, zoals armoede, hun school zien binnenkomen. Langetermijnbeleid, toereikende bekostiging en hulp van andere scholen is nodig om te zorgen dat ieder talent telt.

Een goede start is cruciaal voor een goede schoolloopbaan. De voor- en vroegschoolse educatie (vve) is een waardevol instrument om kansengelijkheid in het onderwijs te bevorderen. De raad is dan ook positief over de aandacht voor vve in het regeerprogramma. In het belang van een goed functionerende vve zal een aantal knelpunten moeten worden opgelost. In het *Advies over voorzieningen voor jonge kind (2023)* doet de raad hiervoor enkele concrete aanbevelingen.

In de begroting 2025 staat uw ambitie verwoord om te zorgen voor een betere doorstroom naar en binnen het voortgezet onderwijs. De raad acht het noodzakelijk dat u hier gericht werk van maakt. Het Nederlandse onderwijsstelsel wordt gekenmerkt door vroege selectie en sterke scheiding naar onderwijssoorten. Dit heeft negatieve gevolgen voor de ontwikkelkansen van verschillende groepen leerlingen en doet de samenleving tekort door talenten niet tot volle bloei te laten komen. Het advies *Later selecteren, beter differentiëren (2021)* biedt handreikingen om hierin verbetering te brengen. De raad denkt ook in de komende periode graag met u mee over hoe het beter kan.

In het vervolgonderwijs ziet de raad spanning op twee terreinen. Spanning tussen de terugloop van studenten in het beroepsonderwijs en een aanhoudend hoge instroom – met bijbehorende werkdruk – in het wetenschappelijk onderwijs. En spanning tussen het onderwijsaanbod in de Randstad en in krimpregio's waar verschraling dreigt. Het is de vraag hoe de bezuinigingen op het hoger onderwijs en de wetenschap op deze spanningen inwerkt. De raad zal op korte termijn starten met een advies aan u over wat er nodig is om in een periode met dalende studentenaantallen het vervolgonderwijs overal voldoende toegankelijk te houden en te zorgen voor onderwijs van voldoende kwaliteit en met voldoende keuzevrijheid.

3. Overheidssturing

De overheid is stelselverantwoordelijk voor het onderwijs en draagt zorg voor de goede werking van het onderwijsbestel. Subsidiariteit is daarbij een belangrijk uitgangspunt. De overheid dient terughoudend te zijn met sturing op zaken die primair aan het veld zijn, zoals de keuze voor onderwijsmethodes.

Onderwijsbeleid moet ten dienste staan van de onderwijspraktijk, waardoor onderwijsprofessionals het beleid als ondersteunend voor hun beroep ervaren. Het is daarbij belangrijk dat de overheid consistentie laat zien, zowel in beleid als in bekostiging. Consistentie en beleid gericht op de langere termijn dat is gebaseerd op degelijke analyses, dragen bij aan helderheid over ieders rol en verantwoordelijkheid en aan rechtszekerheid. De raad ondersteunt dan ook van harte uw voornemen om samenhangend richting te geven

met langetermijndoelen en door het aantal losse maatregelen te verminderen. Ook onderschrijft de raad de opdracht die u uzelf stelt om structurele taken structureel te financieren. Tegelijkertijd zorgen de aangekondigde bezuinigingen voor onrust in de sector. Besluitvorming vanuit de opdracht om structurele taken structureel en toereikend te financieren is voorwaardelijk om ook binnen de huidige financiële kaders goed onderwijs voor iedereen te realiseren.

In het regeerprogramma staan ook verschillende wetsvoornemens. De raad heeft een wettelijke taak om op wetsvoorstellen te adviseren. Recent heeft de raad adviezen uitgebracht over de wetsvoorstellen *Internationalisering in balans* en *Strategisch personeelsbeleid*. Zoals opgenomen in het *Werkprogramma 2025-2026* voorziet de raad wetsadvisering op o.a. toezicht op informeel onderwijs, aanscherping van de deugdelijkheidseisen en eisen aan bestuurders. De raad benadrukt het belang van deze taak voor de kwaliteit van wetgeving en bespreekt dan ook graag met u op welke aanvullende wetsvoorstellen de raad zal adviseren.

Tenslotte

Het onderwijs staat voor een aantal grote opgaven en uitdagingen, zoals het leraren- en schoolleiderstekort, het tegengaan van kansenongelijkheid, het duurzaam verbeteren van onderwijs in taal en rekenen/wiskunde van primair tot en met hoger onderwijs en het garanderen van goed en toegankelijk vervolgonderwijs. Bovendien zijn maatschappelijke vraagstukken buiten de school, zoals armoede, polarisatie en afnemend welzijn, van invloed op wat er binnen de school gebeurt. Deze context tekent ook uw opgaven voor de komende kabinetsperiode. De raad staat u graag bij met adviezen gericht op gefundeerd beleid op de langere termijn.

De Onderwijsraad wenst u veel succes, wijsheid en voldoening toe in uw werk. Vanzelfsprekend zijn wij van harte bereid een toelichting te geven bij deze brief en ziet de raad uit naar een verdere kennismaking en adviesverzoeken.

Met beleefde groet,

prof. dr. L. Elffers
voorzitter

drs. M.P. van Leeuwen
secretaris-directeur